

Л. П. Войналович,

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАЙМЕННИКА *IT* В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена дослідженню особливостей функціонування займенника *it* в англійській мові. З'ясовано, що займенник *it* в англійській мові може виступати в ролі особового, вказівного, емпатичного та ввідного займенника, а також як особовий займенник в безособових реченнях, де він виступає підметом.

Ключові слова: особливості, займенник, особовий, вказівний, емпатичний, ввідний.

Статья посвящена исследованию особенностей функционирования местоимения *it* в английском языке. Установлено, что местоимение *it* в английском языке может выступать в роли личного, указательного, эмпатичного и вводного местоимения, а также как личное местоимение в безличных предложениях, где он выступает в функции подлежащего.

Ключевые слова: особенности, местоимение, личное, указательное, эмпатическое, вводное.

The article deals with the peculiarities of the functioning of the pronoun *it* in the English language. Emphasis rests on the fact that the pronoun *it* in the English language can function as a personal, demonstrative, emphatic and introductory pronoun, and also as a personal pronoun in impersonal sentences, where it serves as a function of the subject.

Keywords: peculiarities, pronoun, personal, demonstrative, emphatic, introductory.

Проблемою вивчення займенника як частини мови займалася велика кількість як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів. Вона залишається актуальною і тепер у зв'язку з постійним розвитком мови.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей функціонування займенника *it* в англійській мові.

У сучасній англійській мові дослідники виділяють такі розряди займенників, за якими вони розподілені відповідно до їх значення та функцій, які вони виконують: особові, вказівні, присвійні, зворотні, запитальні, взаємні, відносні, з'єднувальні, неозначені, загальні, заперечні. Виділяють також граматичні категорії займенників: категорія числа, відмінка та особи [1, с. 53; 3, с. 160-161]. Щодо категорії числа, то в англійській мові деякі групи займенників можуть утворювати однину та множину: I – we, that – those, this – that, other – others. Категорія відмінка виражена неоднаково, зазвичай займенники мають два відмінки: somebody – somebody's, anyone – anyone's, no one – no one's, nobody – nobody's. Особові та питальний займенник who мають називний та об'єктний відмінки: who – whom, I – me, he – him, she – her, we – us, they – them. Особові, присвійні та зворотні займенники мають категорію особи. Перша особа: I, we, my, our, myself, ourselves. Друга особа: you, yours, yourself, yourselves. Третя особа: he, she, it, him, her, they, them, their, theirs.

Особовий займенник *it* використовується в реченні для заміни неживих

істот, предметів чи абстрактних понять при їхньому повторному вживанні. В реченні цей займенник може виступати: 1) підметом: *I have read a book. It's interesting*; 2) додатком: *He picked up a rose and looked at it*. Відповідно до цього *it* має називний та об'єктний відмінки.

Аналіз наукової літератури з даної проблематики свідчить, що особовий займенник *it* використовується в безособових реченнях, які позначають явища природи та навколишнього середовища, виміри часу та відстані та опису загального стану речей. На відміну від української мови, де в безособових реченнях підмет відсутній, в англійській мові завжди існує підмет, виражений займенником *it*. В реченнях такого типу *it* виконує лише граматичну функцію формального підмета [2], наприклад:

It was extremely cold the day before yesterday. It was raining all day long.

It's still 50 km from here to village. It's 9 o'clock already. It's time to get up.

It's fantastic. It's useless. It's OK.

З огляду на приклади, слід зазначити, що хоча граматичне значення формального підмета займеннику *it* в таких реченнях присутнє, лексичне значення він втрачає, та, як правило, на українську мову не перекладається.

Також займенник *it* має виразне вказівне значення та може вживатися в ролі вказівного займенника. У цьому випадку *it* ставиться на початку речення, за ним частіше всього слідує складений іменний присудок. Займенник може вказувати на особу, предмет або неживу істоту [2], наприклад:

It's Sarah Smith. It's my husband. It's his house.

В англійській мові широкого вжитку також набули речення з емпатичним займенником *it*. Емпатичне або ж підсилююче *it* використовується в реченні для створення додаткового акценту для позначення того, на що потрібно звернути увагу у мовній ситуації. Воно використовується коли *it* вживається в реченні з іменною частиною складеного присудка (предикативом). Слово в предикативній позиції стає більш виразним, внаслідок цього воно перетворюється в інформаційний центр речення. Частина речення з емпазою вводиться вказівним займенником *that* або з'єднувальним займенником *who*:

It is Mary who told them about that. It was there that we got acquainted.

Займенник *it* також вживається в реченнях як ввідне *it*, яке виступає формальним підметом. Формальний підмет не позначає ані людину, ані істоту, ані предмет чи явище. Його головна функція – введення в речення повнозначного підмета [2]. Повнозначний підмет може бути виражений інфінітивом, інфінітивною фразою чи конструкцією, наприклад:

It gave him a reason to come. It was nice to see you. It was important for Ann to be there.

В сучасній англійській мові також зустрічається вираження повнозначного підмета герундієм, герундіальною фразою чи конструкцією:

It's worth trying. It was useless trying to tell him. It was not important her reading the article.

У цьому контексті можлива заміна формального підмета повнозначним:

It's necessary to learn German. – To learn German is necessary.

It's useful reading books. – reading books is useful.

У нашій статті ми дослідили особливості функціонування займенника *it* в англійській мові на основі роману відомого ірландського письменника та поета О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» [4]. Проаналізувавши кількісний склад виділених займенників *it*, можна зазначити, що даний займенник виконує різні функції. Нами було виявлено такі випадки: в ролі особового, вказівного, емфатичного та ввідного займенника, а також як особовий займенник в безособових реченнях, де він виступає підметом. Найуживанішим виявилось вживання *it* як особового займенника. Другим за кількістю вживання є вказівний займенник *it*. Наступним за кількістю вживання є підсилювальний займенник *it*. Найменш вживаними виявились ввідне *it* та особовий займенник *it* в безособових реченнях.

Отже, розглянемо вищезазначені випадки вживання займенника *it* на матеріалі роману «Портрет Доріана Грея».

Вживання *it* як особового займенника зумовлено необхідністю замінити назви предметів, тварин, рослин, певної ситуації чи думки. Найголовніша причина частого вживання займенників у мові – це прагнення уникнути повторів та урізноманітнення мови.

My wife is very good at it – much better, in fact, than I am [4, p. 10].

«I am quite sure I shall understand it», he replied, gazing intently at the little golden white-feathered disk [4, p. 11].

He shall never know anything about it [4, p. 17].

Отже, така частота вживання особового займенника безсумнівно свідчить про його широку розповсюдженість та необхідність постійного використання у мові.

В опрацьованому матеріалі було виявлено випадки вживання *it* в безособових реченнях. Зазначений займенник виступає формальним підметом у реченнях такого типу для позначення стану природи та загального стану речей, наприклад:

Yes, I knew you would; but it is quite true, all the same [4, p. 8].

How pleasant it was in the garden! [4, p. 18].

It is horribly hot in studio [4, p. 25].

Отже, активність вживання займенника *it* в безособових реченнях найменша; це пояснюється тим, що вживання безособових речень, які описують явища чи стани природи доречно в обмежених ситуаціях.

Також у ході дослідження були виявлені випадки вживання *it* у ролі вказівного займенника. Займенник у цьому значенні може вказувати на особу, предмет або неживу істоту чи навіть ситуацію в цілому.

«It is your best work, Basil, the best thing you have ever done», said Lord Henry languidly [4, p. 8].

It is a silly habit, I daresay, but somehow it seems to bring a great deal romance into one's life [4, p. 10].

It was not a new world, but rather another chaos [4, p. 24].

З прикладів випливає, що вказівні займенники виступають у текстах як засіб звернення уваги до предмета чи особи, про яку йдеться у мовленнєвій ситуації. Основна функція *it* у даному випадку полягає в ідентифікації та індивідуалізації предмета чи особи, тобто вказівка на унікальність у даній комунікативній ситуації.

У ході дослідження також були виявлені випадки вживання займенника *it* для вираження емфатичності. Такі речення використовуються для емоційного забарвлення мовлення, що полягає у виділенні певного елемента висловлювання.

It seems to be the only thing that can make modern life mysterious or marvelous to us [4, p. 10].

It was not the conscience that made me do so [4, p. 12].

It is only shallow people who do not judge by appearance [4, p. 26].

Отже, як видно, вживання емфатичних речень робить висловлювання більш виразним, емоційним. Метою таких конструкцій є прагнення підкреслити або виділити якусь важливу думку, щоб привернути до неї увагу читача.

В опрацьованому матеріалі також були виявлені випадки вживання даного займенника в якості ввідного *it*. У такому випадку він виступає формальним підметом і призначений для того, щоб ввести в речення повнозначний підмет. У цьому випадку речення з формальним займенником *it* можуть розпочинатись вживанням сталих виразів типу: *it's necessary, it's hard, it's clear, it's unlikely, it's useful, it's silly/important, it's better etc.*, наприклад:

It's better not to be different from one's fellows [4, p. 9].

It was charming to have escaped all that! [4, p. 19].

It was absurd to be frightened [4, p. 26].

З прикладів випливає, що такі сталі вирази надають особливого значення реченню, а саме – значення необхідності, доречності, корисності. Таким чином вони доповнюють другу частину речення, яка містить в собі повнозначний підмет.

Отже, в ході дослідження було виявлено, що займенник *it* в англійській мові може виступати в ролі особового, вказівного, емфатичного та ввідного займенника, а також як особовий займенник в безособових реченнях, де він виступає підметом. З'ясувалося, що головною метою функціонування даного займенника в реченні є заміна інших членів речення для уникнення повторів у тексті. Ввідне *it* вживається для введення в речення повнозначного підмета, а також має виразне вказівне значення і використовується для того, щоб вказати на особу чи предмет, індивідуалізувати його. Емфатичний займенник *it* в свою чергу вживається для більш емоційної забарвленості мовлення.

Література:

1. Каушанская В. Л., Ковнер Р. Л., Кожевникова О. Н. и др. Грамматика английского языка. Пособие для студентов педагогических институтов и университетов. 7-е издание / В. Л. Каушанская, Р. Л. Ковнер, О. Н. Кожевникова. – М., 2000. – 320 с.
2. Кобрина Н. А., Корнеева Е. А., Оссовская М. И., Гузеева К. А. Грамматика английского языка: Морфология. Учеб. Пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. Яз». / Н. А. Кобрина, Е. А. Корнеева, М. И. Оссовская, К. А. Гузеева. – М. : Просвещение, 1985. – 288 с.
3. Федоренко О. І. Граматика англійської мови. Теоретичний курс / О. І. Федоренко. – Львів: Видавничий центр ЛНУ І. Франка, 2006. – 360 с.
3. Wilde O. The Picture of Dorian Gray / O. Wilde. – К. : Dnipro Publishers, 1978. – 232 p.